

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-75>

**FOSTERING INTERCULTURAL COMMUNICATIVE
COMPETENCE IN MILITARY ENGLISH TEACHING**

**РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ У ВИКЛАДАННІ ВІЙСЬКОВОЇ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Malezyk D. I.

*PhD in History,
Associate Professor at the Department
of Foreign Languages,
Kruty Heroes Military Institute
of Telecommunication
and Informational Technology
Kyiv, Ukraine*

Малежик Д. І.

*кандидат історичних наук,
доцент кафедри іноземних мов,
Військовий інститут
телекомунікацій та інформатизації
імені Героїв Крут
м. Київ, Україна*

Mykhaliouva O. S.

*Teacher at the Department
of Foreign Languages,
Kruty Heroes Military Institute
of Telecommunication
and Informational Technology
Kyiv, Ukraine*

Михальова О. С.

*викладач кафедри іноземних мов,
Військовий інститут
телекомунікацій та інформатизації
імені Героїв Крут
м. Київ, Україна*

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну суттєво змінило ситуацію у сфері міжнародного військового співробітництва. Поглиблення інтеграції України в євроатлантичні структури безпеки робить здатність українських офіцерів ефективно діяти в багатонаціональному середовищі не просто перевагою, а стратегічною необхідністю. У цьому контексті міжнародна солідарність, тобто готовність держав співпрацювати, підтримувати одна одну та діяти спільно перед обличчям спільних загроз, ґрунтується, перш за все, на комунікації. Однак мова ніколи не є нейтральною; вона несе в собі культурні уявлення, соціальні норми та світогляди. Для сприяння справжній міжнародній солідарності слід вийти за межі традиційного викладання мови та розвивати міжкультурну комунікативну компетенцію (МКК) в українських курсантів. Інтегруючи МКК у викладання військової англійської мови, ми готуємо майбутніх офіцерів не просто до спілкування англійською мовою, а до розуміння культурних відмінностей та побудови довіри між Україною та її міжнародними партнерами.

Міжкультурна комунікативна компетенція, згідно з концепцією М. Байрама, включає мовну компетентність, соціолінгвістичну компетентність, текстову компетентність та міжкультурну компетентність [3, р.15-16]. Вона складається з кількох взаємозалежних факторів, таких як установки, знання, навички та ставлення до людей. [3, р. 44]. У військовій освіті МКК визнано як один з ключових компонентів комплексної підготовки офіцерів, будучи складовою реалізаційних умов професійної іншомовної підготовки [1, с. 177]. Традиційне викладання мови, зосереджене виключно на лінгвістичній компетентності, дає курсантам можливість формувати граматично правильні речення, але залишає їх недостатньо підготовленими до складних міжособистісних реалій багатонаціональних операцій.

Складові МКК можна зрозуміти через чотири взаємопов'язані компетентності [2, р. 412–413]. Лінгвістична компетентність – знання граматики, лексики та вимови – залишається фундаментальною, оскільки непорозуміння у військовому контексті можуть мати наслідки, від яких залежить життя чи смерть. Соціолінгвістична компетенція передбачає розуміння соціальних правил, що регулюють комунікацію, включаючи відповідні форми звернення у військових ієрархіях та культурно-специфічні вирази. Дискурсивна компетенція дає курсантам змогу брати участь у стратегічних дискусіях, проводити чіткі інструктажі та логічно структурувати комунікацію в умовах стресу. Нарешті, стратегічна компетенція – здатність вирішувати проблеми з комунікацією за допомогою перефразування, прохань про уточнення та невербальних стратегій – виявляється надзвичайно важливою під час роботи поза межами власної зони мовної комфортності.

Для українських курсантів необхідність розвитку міжкультурної комунікації має особливе значення. З 2014 року, а особливо з 2022 року, Україна отримує безпрецедентну військову допомогу від десятків країн. Українські офіцери зараз регулярно беруть участь у спільних навчаннях, навчальних програмах під егідою НАТО та багатонаціональних штабних операціях. Вони взаємодіють не лише з англomовними партнерами, а й із союзниками з усієї Європи, Азії та Північної Америки, кожен з яких має власні стилі спілкування, процеси прийняття рішень та культурні уявлення.

В. Суслов стверджує, що сучасні підходи до мовної підготовки в українській військовій освіті залишаються недостатніми для цієї нової реальності. У своєму дослідженні він пропонує комплексну модель «готовності до міжнародної комунікації», що охоплює когнітивно-лінгвістичний, оперативно-діяльнісний, мотиваційно-ціннісний та рефлексивно-оцінювальний компоненти [4, с. 51–54]. Ця модель визнає, що ефективна міжнародна комунікація вимагає не лише

мовних навичок, а й культурної впевненості, етичної обізнаності та здатності критично рефлексувати щодо власних комунікативних результатів.

Мотиваційно-ціннісний вимір є особливо важливим для українських курсантів. Багато хто з них вступає до військових навчальних закладів з потужною мотивацією, що ґрунтується на захисті національних інтересів та бажанні сприяти євроатлантичній інтеграції України. Ці мотивації, якщо їх правильно спрямувати, можуть стимулювати глибоке залучення до міжкультурного навчання [4, с. 54]. Однак викладачі також повинні враховувати потенційні перешкоди: стрес від навчання в умовах війни, можливий негативний досвід взаємодії з міжнародними партнерами або уявлення, що вивчення культури є другорядним порівняно з суто військовими навичками

Оцінювання розвитку МКК пов'язане з особливими труднощами. Традиційні мовні тести [5] вимірюють мовну компетентність, але майже не відображають здатність курсантів орієнтуватися в культурних відмінностях або виступати посередниками між різними світоглядами. Одним із рішень є оцінювання на основі практичних результатів за допомогою імітаційних вправ: спостерігачі можуть оцінювати, як курсанти справляються зі складною з культурної точки зору ситуацією, усувають перешкоди в комунікації або демонструють повагу до культурних відмінностей [4, с. 54]. Рефлексивні портфоліо, що документують процес міжкультурного навчання курсантів, можуть продемонструвати їхній розвиток у часі. Інструменти самооцінки допомагають курсантам розвинути метакогнітивне усвідомлення власних комунікативних сильних і слабких сторін.

Важливо, що оцінка повинна зосереджуватися не на прийнятті курсантами якоїсь однієї культурної парадигми, а на їхній здатності поважно й ефективно орієнтуватися в розбіжностях. Мета полягає не в тому, щоб зробити українських офіцерів не відрізними від їхніх британських чи американських колег, а в тому, щоб надати їм можливість спілкуватися через культурні кордони, зберігаючи при цьому власну професійну ідентичність та культурну цілісність.

Отже, інтеграція міжкультурної комунікативної компетентності у викладання військової англійської мови вимагає виходу за межі традиційних підходів до лінгводидактики. Це передбачає навчання на базі досвіду, порівняльних методів, рефлексивних практик, а також впровадження міжкультурного навчання у навчальну програму. Якість інтеграції України в євроатлантичні структури безпеки значною мірою залежатиме від комунікативної компетентності офіцерів, які представляють Україну на міжнародній арені.

Література:

1. Канова Л. П., Рідей Н. М. Педагогічні умови професійної іншомовної підготовки офіцерів Збройних Сил України (Розділ 14). *Методологія неперервної освіти та наукового дослідження: колективна монографія* / за заг. ред. Н. М. Рідей, Е. В. Лузік. Київ : ТОВ ЦП «Компринт», 2020. С. 173–180.

2. Abdurazakova S. V. Bridging Language and Strategy: The Significance of Communicative Competence in ESP Training for Military Cadets. *Journal of Universal Science Research*. 2025. Vol. 3, No. 4. P. 411–416.

3. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence: Revisited. 2nd edition. Bristol ; Blue Ridge Summit: Multilingual Matters, 2020. 200 p.

4. Suslov V. Pedagogical conditions for the formation of future officers' international communication readiness *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2025. Вип. 1 (150). С. 50–57.

5. STANAG 6001: Language Proficiency Levels. 5th ed. Brussels : NATO Standardization Office, 2021.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-76>

THE PATHWAY TO AN INCLUSIVE SOCIETY IN THE NOVEL «THE FLIGHT FROM THE ENCHANTER» (1956) BY IRIS MURDOCH

ШЛЯХ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО СУСПІЛЬСТВА У РОМАНІ «ВТЕЧА ВІД ЧАРІВНИКА» («THE FLIGHT FROM THE ENCHANTER») (1956) АЙРІС МЕРДОК

Mironova N. M.
Postgraduate Student at the Department
of Slavic Philology,
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine

Міронова Н. М.
аспірант кафедри слов'янської
філології,
Запорізький національний
університет
м. Запоріжжя, Україна

У сучасному світі рефлексія буття індивіда спрямована на шлях справедливості, де періодично стикається із певними перешкодами у вигляді спроб його знецінення.